

SNIJDE ROCKOX | HUIS

vzw Museum Nicolaas Rockox
onder auspiciën van KBC Bank

Persbericht Tentoonstelling

WANDERLUST: OUDE LANDSCHAPPEN IN EEN NIEUW PERSPECTIEF

Antwerpen, Museum Snijders&Rockoxhuis, 13 december 2024 – 31 augustus 2025

Het Snijders&Rockoxhuis bezit een bijzondere verzameling van landschappen en stadsgezichten, met topstukken uit de 16de en de 17de eeuw. Van vroege geïdealiseerde panorama's door Joachim Patinir tot barokke grandeur door Jan Brueghel de Oude, weerspiegelt deze reeks schilderijen de ontwikkeling van een populair genre. Deze meesterwerken, waarvan velen al lang in het depot worden bewaard, vormen een waardevolle blik op de kunst van het landschapsschilderen.

In deze tijdelijke collectiepresentatie ontvouwen geschilderde landschappen zich als een levendig schouwspel. De natuur speelt de hoofdrol, met majestueuze bergen, pittoreske dorpjes en eindeloze luchten als een dramatisch decor. Desolaat of bevolkt door mens en dier, wordt elk schilderij een zorgvuldig geësceneerd tafereel waarin licht en schaduw de emoties en spanningen versterken. Hoe realistisch zijn deze vergezichten? Of blijken ze volledig aan de fantasie van de schilder ontsproten? Doorgaans ligt het antwoord ergens middenin. Elk werk nodigt uit om van dichtbij te worden bewonderd, om te reflecteren en om te verdwalen in een andere werkelijkheid.

Omgeving van Joachim Patinir (c. 1485-1524), *Landschap met heilige Christoffel*, olieverf op paneel, 48 x 59,5 cm (inv.nr. 77.55).

Jan Brueghel I (1568-1625), *Reizigers onderweg*, olieverf op koper, 22 x 30 cm (inv.nr. 77.118).

Een grensverleggend genre

Hoewel het landschap in de beeldende kunsten een lange voorgeschiedenis heeft – bijvoorbeeld in getijdenboeken en als achtergrond in laatmiddeleeuwse religieuze taferelen – duurt het tot het begin van de 16de eeuw voordat het landschap als zelfstandig genre opkomt. In deze vroege fase wordt de natuur langzamerhand het dominante element, met Bijbelse of mythologische personages die volledig

ondergeschikt raken aan het landschap zelf. Dat de weidse panorama's en vergezichten een prominentere plaats zullen innemen heeft veel te maken met de veranderende tijdsgeest: ontdekkingsreizen en een toegenomen mobiliteit, een bredere kijk op de wereld, de boekdrukkunst, maar ook nieuwe levensbeschouwingen verruimen de blik van de renaissancemens. Waar voorheen – zeg maar tot het einde van de 15de eeuw – vooral religieuze onderwerpen en portretkunst het schildersatelier innamen, ontstond er sinds de renaissance ruimte voor deze profane thema's.

Joos de Momper II (1564-1635), *De reis van Tobias*, olieverf op doek, 90 x 136 cm (inv.nr. 77.130).

Oude penselen, nieuwe streken

Steeds vaker verlieten kunstenaars hun vertrouwde atelier om frisse inspiratie op te doen in open lucht. Zo trok Pieter Bruegel de Oude in het midden van de 16de eeuw naar Italië, waar hij de glooiende Brabantse landschappen voor even inwisselde voor de spectaculaire Alpenreliëfs. Zijn verwondering voor monumentale panorama's, zouden bepalend blijken voor vele van zijn in Antwerpen achtergebleven collega's. Veertig jaar later volgde zoon Jan Brueghel de Oude in zijn vaders voetsporen en verfijnt verder het landschapsschilderen. Naast een verkenning van de meer 'exotische' Duitse hoogvlaktes, zou Jan tevens de dagelijkse schoonheid van Vlaamse dorpen, velden en bossen populariseren.

Artistieke reizen leverden niet enkel nieuwe landschappen op, maar ook de vreemde wezens die ze bevolken. De uit Kortrijk afkomstige Roelant Savery vestigde zich begin 17de eeuw in Praag als hofschilder voor keizer Rudolf II. Op vraag van de vorst schilderde deze 'Bruegel van Bohemen' de indrukwekkende bergen en dalen van de regio, al werd zijn werk verder verrijkt door de unieke verzamelwoede van de keizer. Dankzij Rudolfs exotische dierentuin, werden Savery's geschilderde landschappen het jachtterrein van leeuwen en luipaarden.

Roelant Savery (1576-1639), *Landschap met wilde dieren*, olieverf op doek, 82,5 x 145 cm (inv.nr. 77.39).

Perfectioneren van perspectief

De blijvende uitdaging bij het schilderen van landschappen is de zoektocht naar het juiste perspectief. Via *trial and error* ontdekten kunstenaars technieken zoals de hoge horizonten en brede voorplannen, aangepaste vluchtlijnen en toevoeging van repoussoir-elementen, die de diepte vergrootten en de natuur meer leven gaven. Het vogelperspectief maakte de voorstellingen realistischer en bood ruimte voor steeds grotere verhalen.

Uiteindelijk zal Rubens in de 17de eeuw het verhaal van landschappen over de eeuwwende heen tillen. Zijn landschappen ogen realistisch, maar laten zich met een dosis idealisme lezen. Zijn aandacht voor het dagelijkse leven – een sluipende jager of een boer met vastgelopen kar – voedt het bucolische karakter van zijn landschappen. In zijn kielzog zet iemand als Lucas van Uden deze geïdealiseerde natuurvisie voort. David Teniers II, daarentegen, concentreert zich dan meer op het boerenleven, op het vieren van het binnenhalen van de oogst, op dorpsfeesten en het buitenleven aan de rand van de stad, met als zijn grote navolger, Mattheus Van Helmont.

Lucas van Uden (1595-1672/3), *De vastgelopen wagen*, olieverf op paneel, 56 x 90,5 cm (inv.nr. 2017.3).

Mattheus van Helmont (1629-1675), *Dorpsfeest met Antwerpen in de verte*, olieverf op doek, 80 x 106 cm (private collectie, in langdurige bruikleen).

Voor meer informatie en afbeeldingen:

Hildegard Van de Velde en Dr. Maarten Bassens, Conservatoren Museum Snijders&Rockoxhuis

Hildegard.vandevelde@kbc.be

Maarten.bassens@kbc.be

T 03 201 92 71 / M 0499 96 53 34

[Snijders&Rockoxhuis - Pers \(snijdersrockoxhuis.be\)](http://snijders&rockoxhuis.be) : persartikel en afbeeldingen (Gebruikersnaam: pers; Paswoord: rockox)

Copyrights van de afbeeldingen: © KBC Bank NV, Antwerpen, Museum Snijders&Rockoxhuis